Lietas arhīva Nr. A42-00346-24/22
ECLI:LV:ADRJRIT:2024:0510.A420178123.2.S

Administratīvā rajona tiesa
Rīgas tiesu nams
SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2024.gada 10.maijā

Tiesa šādā sastāvā: tiesnese Sandija Audzere,

piedaloties pieteicējas SIA "Baltic Business Advice" pilnvarotajam pārstāvim zvērinātam advokātam Jānim Ābikam, atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Patērētāju tiesību aizsardzības centra pilnvarotajām pārstāvēm /pers. B/ un /pers. C/,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz SIA "Baltic Business Advice" pieteikumu par Patērētāju tiesību aizsardzības centra 2023.gada 16.maija lēmuma Nr. 2NIL atcelšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicējas SIA "Baltic Business Advice" uzņēmējdarbībā ietilpst debitoru portfeļu iegāde publiskajās izsolēs no maksātnespējīgām personām (cesijas līgumu slēgšana), parādu piedziņa un juridisko pakalpojumu sniegšana. Patērētāju tiesību aizsardzības centrs (turpmāk – Centrs) saskaņā ar Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma (turpmāk – Legalizācijas novēršanas likums) 45.panta 2.[1] daļas 2.punktu uzrauga personas, kas nodarbojas ar parāda atgūšanas pakalpojumu sniegšanu un kurām Centrs izsniedz speciālo atļauju (licenci) parāda atgūšanas pakalpojumu sniegšanai. Centrs pieteicējai ir izsniedzis speciālo atļauju (licenci) parāda atgūšanas pakalpojumu sniegšanai.

Pēc pārbaudes veikšanas par Legalizācijas novēršanas likuma prasību ievērošanu, Centrs ar 2023.gada 16.maija lēmumu Nr. 2-NIL (turpmāk – Lēmums) secināja, ka pieteicēja neveic klientu izpēti un riska faktoru identificēšanu. Centrs uzdeva pieteicējai veikt atkārtotu klientu SIA "BAUSHMDT" un SIA "/Nosaukums/" izpēti, kā arī pārbaudīt un dokumentēt pārējos klientus. Kā arī uzlika pieteicējai soda naudu 4000 *euro*.

[2] Pieteicēja tiesā pārsūdzējusi Lēmumu, norādot uz turpmāk minētajiem argumentiem.

[2.1] Legalizācijas novēršanas likums tika gatavots kredītiestāžu un kreditēšanas pakalpojuma sniedzējiem, kuriem šis likums ir skaidri piemērojams. Savukārt parādu atgūšanas pakalpojumu sniedzēji kā likuma subjekti tika iekļauti, likumā neveicot nekādas izmaiņas, nepiemērojot specifiskas prasības, kas attiecas uz šādu subjektu saimnieciskās darbības īpatnībām. Tāpēc "ķeksīšu sistēma" nevar būt taisnīga un objektīva pret šādiem likuma subjektiem.

Pieteicējai gandrīz nav tādi klienti ar kuriem būtu nodibinātas darījumu attiecības, bet visi noslēgtie cesijas līgumi ir uzskatāmi par gadījuma rakstura darījumiem. Pieteicējai gandrīz nav tādu klientu, ar kuriem būtu noslēgts cesijas līgums par kopējo summu, kas pārsniedz 15 000 *euro*. Pieteicēja norāda uz Legalizācijas novēršanas likuma 1.panta pirmās daļas 3. un 3.[1] punktu, 11.panta pirmās daļas 1.punktu un 2.punktu. Turklāt noslēgto cesijas līgumu ietvaros naudas līdzekļu (pirkuma cenas) maksātājs ir pieteicēja, nevis tās klients, tāpēc pieteicēja nesaņem ne legāli, ne noziedzīgi iegūtus līdzekļus.

[2.2] Pieteicēja debitoru portfeļus galvenokārt iegādājas publiskajās izsolēs no maksātnespējīgām personām. Šajās izsolēs nav iespējams pieprasīt ziņas no izsoles rīkotāja un, visbiežāk, izsoles rīkotāji paredz, ka nevar atteikties no piedāvājuma. Iepriekš iepazīties ar parādnieku sarakstu un pamatojošajiem dokumentiem ne vienmēr ir iespējams, pieteicēja iepazīstas tikai ar publiski pieejamām ziņām. Par iegādātā portfeļa saturu pieteicēja uzzina pēc tā iegādes.

Publiskās izsoles rīko valsts amatpersonas – maksātnespējas administratori, tiesu izpildītāji –, kuriem ir jākonstatē aizdomīgi darījumi. Atkārtota darījumu izvērtēšana nav nepieciešama.

Tā kā pieteicēja pilda Legalizācijas novēršanas likuma prasības, tad pēc cesijas līguma noslēgšanas pievērš uzmanību aizdomīgiem darījumiem.

[2.3] Komersanta reģistrētie uzņēmējdarbības veidi var neatbilst faktiskajai saimnieciskajai darbībai. SIA "/Nosaukums/" bija pasludināta maksātnespēja (šobrīd jau ir likvidēta), un uzņēmums neveica saimniecisko darbību. Cesijā tika iegādātas tikai prasījuma tiesības pret SIA "/Nosaukums/" bijušo valdes locekli /pers. F/, kas pamatotas ar Rīgas apgabaltiesas 2018.gada 23.maija spriedumu lietā Nr. C33442017, un šīs prasījuma tiesības nav nekādā veidā saistītas ar SIA "/Nosaukums/" saimniecisko darbību juvelierizstrādājumu vai transportlīdzekļu tirdzniecības jomā.

[2.4] SIA "BAUSCHMIDT" un SIA "/Nosaukums/" bija pasludinātas par maksātnespējīgām. Pieteicējai nav kontakts ar maksātnespējīgo uzņēmumu darbiniekiem, lai iegūtu informāciju. Maksātnespējas administratori ne vienmēr informāciju sniedz.

Parasti pieteikumu izsolē iesniedz 10-20 dienu laikā, un tik īsā laikā nav iespējams veikt parādnieka izpēti. Pēc tam, kad pieteicēja iegādājas cesijas līgumu, to izbeigt vairs nav iespējams, jo to nepieļauj Maksātnespējas likums un izsoļu noteikumi. Līdz ar to, ja patiesā labuma guvējs nav norādīts publiskajos reģistros, pieteicēja to nevar konstatēt ar saviem resursiem.

Turklāt pēc maksātnespējas pasludināšanas patiesā labuma guvējs vairs nesaņem labumu no uzņēmuma. Līdz ar to patiesā labuma guvēja noskaidrošanai nav nekāda praktiska nozīme.

Iepriekš minētais par pieteicējas darbības specifiku attiecas arī uz darījumu ar pilnsabiedrību "NIGRO", tāpēc pieteicējai nebija jāvērtē pilnsabiedrība "NIGRO".

[2.5] Legalizācijas novēršanas likuma 3.panta pirmās daļas 10.punkts noteic, ka šī likuma subjekti ir parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēji. Parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēja definīciju dod Parāda ārpustiesas atgūšanas likums. Minētā likuma 1.panta 3.punkta definējums noteic, ka parādniekam jābūt fiziskai personai. Tā kā pieteicējas klienti ir juridiskas personas, tad uz pieteicēju neattiecas Legalizācijas novēršanas likuma prasības.

[2.6] Darījuma summa ar pilnsabiedrību "NIGRO" tika noteikta 10 % apmērā no piedzītās summas. Lai piedzītu jebkādu naudas summu, vispirms bija jāceļ prasība pret parādnieku un jāiegūst pozitīvs tiesas spriedums. Visas tiesvedības laiku, kā arī līdz reālu naudas līdzekļu piedziņas brīdim,

pieteicējai nebija zināma precīza darījuma summa. Iegādātās prasījuma tiesības kopā bija 444 948,77 *euro*. Taču tās sastāvēja no prasījumiem uz dažādiem pamatiem un bija izrietošas no dažādiem dokumentiem, tajā skaitā, daļa bija neparakstīti būvniecības darbu pieņemšanas dokumenti. Līdz ar to, iegādājoties šīs prasījuma tiesības, būtībā tika uzņemts risks, kas negarantēja jebkādu naudas līdzekļu obligātu atgūšanu. To apliecina arī sarežģītā tiesvedība visās trīs tiesu instancēs. Attiecīgi faktisko darījuma summu varēja noskaidrot tikai pēc naudas līdzekļu reālas atgūšanas. Turklāt no noteiktās atlīdzības (darījuma summas) tika atskaitīti arī visi tiesvedības izdevumi.

[3] Centrs tiesā iesniegtajā paskaidrojumā prasību neatzīst, norādot uz turpmāk minētajiem iebildumiem.

[3.1] Parāda atgūšanas pakalpojumu sniedzējiem gan pilnvarojuma (inkaso), gan cesijas līgumu slēgšana ar klientu ir uzskatāma par darījuma attiecībām Legalizācijas novēršanas likuma izpratnē. Tādējādi pirms darījuma attiecību uzsākšanas, t.i., slēdzot cesijas līgumu, pieteicējai saskaņā ar Legalizācijas novēršanas likumu jāveic klienta izpēti. Nepastāv nekādas šaubas, ka parādu ārpustiesas atgūšanas darbību veikšanai, kuru īsteno komersants, kurš saņēmis speciālo atļauju (licenci) parādu ārpustiesas atgūšanas darbību veikšanai, ir ilgstošs raksturs un šādus darījumus nevar pakļaut gadījuma rakstura gadījumu definīcijai.

[3.2] Atbilstoši Legalizācijas novēršanas likuma 11.panta pirmās daļas 1.punktam, pirms darījuma attiecību uzsākšanas likuma subjektam ir pienākums veikt klienta izpēti. Līdztekus, Ministru kabineta 2018.gada 13.novembra noteikumi Nr. 705 "Noteikumi par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas prasībām patērētāja kreditēšanas un parāda atgūšanas pakalpojumu sniedzējiem" (turpmāk – noteikumi Nr. 705) nosaka personām, kuras nodarbojas ar parāda atgūšanas pakalpojumu sniegšanu un kurām Centrs izsniedz speciālo atļauju (licenci) parāda atgūšanas pakalpojumu sniegšanai, saistošas prasības Legalizācijas novēršanas likumā noteikto pienākumu izpildei, tostarp, attiecībā uz klientu izpēti. Legalizācijas novēršanas likums, kā arī noteikumi Nr. 705 neparedz likuma subjektam – parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzējam – tiesības atzīt un pieņemt tādus klienta izpētes rezultātus, ko veikuši citi likuma subjekti, tostarp, maksātnespējas procesā ieceltie maksātnespējas procesa administratori juridiskajai un/vai fiziskajai personai maksātnespējas procesa ietvaros. Līdz ar to pieteicējai, pirms darījuma attiecību uzsākšanas, tostarp, slēdzot cesijas līgumu ar maksātnespējas procesa administratoru, ir pienākums pašai veikt klienta (maksātnespējīgās personas) izpēti, ievērojot Legalizācijas novēršanas likuma III nodaļā reglamentētās klienta izpētes prasības.

Turklāt Maksātnespējas kontroles dienests savā veiktajā Maksātnespējas sektora risku novērtējumā par periodu no 2021.gada 12.jūlija līdz 2022.gada 31.decembrim norādīja: "Vienlaikus norādāms, ka Maksātnespējas kontroles dienests, pamatojoties uz Maksātnespējas likumu veiktajās pārbaudēs uzraudzības kārtībā, konstatējis, ka pirms maksātnespējas procesa veikto darījumu neizvērtēšana ir viena no visbiežāk konstatētajām pārkāpumu kategorijām administratoru rīcībā. Šāda veida statistika palielina risku, ka darījumu neizvērtēšanas vai nepilnvērtīgas, kā arī formālas izvērtēšanas rezultātā, netiek konstatēti arī darījumi, kas varētu būt saistīti ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanu, tajā skaitā rada aizdomas par korupcijas risku".

[3.3] Pieteicēja prasījuma tiesības iegādājās laikā, kad SIA "/Nosaukums/" vēl nebija pasludināts maksātnespējas process. Tādējādi persona veica saimniecisko darbību. Arī Maksātnespējas kontroles dienesta izstrādātajā apkopojumā "Maksātnespējas procesu uzraudzībā konstatētās noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas tipoloģijas un pazīmes" norādīts: "Tāpat apstāklis, ka klienta darījumu partneris ir likvidēts, nav pamats administratoram nevērtēt darījumu pēc būtības, ņemot vērā, ka atbilstoši Krimināllikuma 195.pantam kriminālatbildības subjekts ir fiziska persona".

Nav pamatojumu tam, kāpēc pieteicēja ir noteikusi zemu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riska līmeni SIA "/Nosaukums/" pie apstākļiem, kad: 1) atbilstoši normatīvajiem aktiem, klienta un klienta patiesā labuma guvēja saimnieciskā vai personiska darbība, kas ietver tirdzniecību ar dārgmetāliem un dārgakmeņiem, veido noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas risku paaugstinošus apstākļus; 2) atbilstoši Finanšu izlūkošanas dienesta nacionālo noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas risku novērtēšanas ziņojumā par 2017.-2019.gadu norādītajam, transportlīdzekļu, citu preču un pakalpojumu tirdzniecības sektora noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas risks ir novērtēts kā vidējs; 3) iekšējās procedūrās pieteicēja ir noteikusi augstu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riska līmeni klienta saimnieciskajai vai personiskajai darbībai tirdzniecībā ar dārgmetāliem un dārgakmeņiem.

Veicot izpēti ir jāvērtē pats klients. Nav nozīmes apstāklim, ka SIA "/Nosaukums/" maksātnespējas procesā SIA "/Nosaukums/" pārvaldīšanas tiesības un tiesības rīkoties ar SIA "/Nosaukums/" mantu pārņem maksātnespējas administrators, jo pēc būtības prasījuma tiesības pret SIA "/Nosaukums/" bijušo valdes locekli pastāv šim uzņēmumam – SIA "/Nosaukums/", savukārt maksātnespējas administrators, kurš darbojas SIA "/Nosaukums/" vārdā, pēc būtības ir starpnieks, kurš izsoles ceļā pārdevis pieteicējai prasījuma tiesības un konkrētajā situācijā atbilst starpnieka statusam, kura vietā varētu būt arī jebkurš cits tiesību subjekts, kurš ieguvis prasījuma tiesības. Pretējas izpratnes gadījumā netiek sasniegts Legalizācijas novēršanas likuma mērķis.

[3.4] Pieteicēja savā darbībā nav ņēmusi vērā riskus, kas izriet no klienta plānoto darījumu apjoma, kā arī uzsākot darījuma attiecības, nav ieguvusi un dokumentējusi informāciju par plānoto darījumu apjomu.

Legalizācijas novēršanas likums neparedz likuma subjekta uzraudzību izdalīt atsevišķi tikai attiecībā uz tādiem darījumiem, kuru ietvaros parādi tiek atgūti no fiziskām personām. Gluži otrādi, noteikumu Nr. 705 anotācijā norādīts: "Noteikumi nošķir klientus, kas ir fiziskas personas un kas ir juridiskas personas, uzliekot par pienākumu veltīt vairāk resursus juridisku personu izpētei, kas ir augstāka riska klienti.".

[4] Tiesas sēdē pieteicējas pārstāvis prasību uzturēja, norādot uz rakstveidā sniegto argumentāciju. Savukārt Centra pārstāvis prasību neatzina, minot rakstveidā sniegtos iebildumus.

Motīvu daļa

[5] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2015/849 par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai teroristu finansēšanai, un ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr.684/2012 un atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2005/60/EK un Komisijas Direktīvu 2006/70/EK (turpmāk – direktīva 2015/849) 1.pantā ietverts direktīvas mērķis – nepieļaut to, ka Eiropas Savienības finanšu sistēma tiek izmantota nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai un terorisma finansēšanai (1.punkts). Minētajā pantā arī noteikts, ka dalībvalstis nodrošina nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma finansēšanas aizliegumu (2.punkts). Direktīvas 2015/849 8.pantā noteikts, ka dalībvalstis nodrošina, ka atbildīgie subjekti veic attiecīgus pasākumus, lai identificētu un izvērtētu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un teroristu finansēšanas riskus, ņemot vērā riska faktorus, tostarp tādus, kas saistīti ar to klientiem, valstīm vai ģeogrāfiskajām zonām, produktiem, pakalpojumiem, darījumiem vai piegādes kanāliem. Minētie pasākumi ir samērīgi ar atbildīgo subjektu būtību un lielumu (1.punkts). Dalībvalstis arī nodrošina, ka atbildīgajiem subjektiem ir izstrādāta politika, kontrole un procedūras, kā mazināt un efektīvi pārvaldīt nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un teroristu finansēšanas riskus, kas identificēti Savienības, dalībvalsts un atbildīgā subjekta līmenī. Minētā politika, kontrole un procedūras ir samērīgas ar atbildīgo subjektu būtību un lielumu (3.punkts).

Direktīvas 2015/849 normas ir transponētas Legalizācijas novēršanas likumā. Līdzīgi kā minētā direktīva, Legalizācijas novēršanas likums paredz

likuma subjekta pienākumu veikt risku novērtējumu un izveidot iekšējās kontroles sistēmu. Saskaņā ar minētā likuma 6.panta pirmo daļu likuma subjekts atbilstoši savam darbības veidam un tās apmēram veic un dokumentē noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas risku novērtējumu, lai noskaidrotu, novērtētu, izprastu un pārvaldītu savai darbībai un klientiem piemītošos noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas riskus, un, pamatojoties uz šo novērtējumu, izveido noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas iekšējās kontroles sistēmu, tai skaitā izstrādājot un dokumentējot attiecīgās politikas un procedūras, kuras apstiprina likuma subjekta valde, ja tā ir iecelta, vai likuma subjekta augstākā pārvaldes institūcija.

Legalizācijas novēršanas likuma 3.panta pirmās daļas 10.punkts noteic, ka šī likuma subjekti ir parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēji. Tādējādi pieteicēja ir Legalizācijas novēršanas likuma subjekts.

Centrs 2021.gada 21.janvārī pieņēma lēmumu Nr. PA-2021-2 par speciālās atļaujas (licences) parāda atgūšanas pakalpojumu sniegšanai izsniegšanu. Tādējādi pieteicējai tika izsniegta speciālā atļauja (licence) parādu atgūšanas pakalpojumu sniegšanai Latvijas Republikā Nr. PA-2021-002. Speciālā atļauja (licence) derīga no 2021.gada 31.janvāra līdz 2024.gada 30.janvārim.

Pieteicēja iebilst, ka Legalizācijas novēršanas likuma regulējums nav domāts pieteicējas specifiskai uzņēmējdarbībai.

Aplūkojot direktīvas 2015/849 mērķi, redzams, ka efektīva noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas sistēma ir būtiska, lai nodrošinātu cīņu ar noziedzību, kā arī finanšu sektora un valsts reputāciju starptautiskā līmenī.

Centrs veiktajā Parādu atgūšanas pakalpojuma sniedzēju nozares risku novērtējumā par 2017.-2019.gadu konstatēts, ka viens no galvenajiem noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas draudu aspektiem parādu ārpustiesas atgūšanas pakalpojumu sniedzēju nozarei ir gadījumi, kad parādu atgūšanas pakalpojuma sniedzējs var tikt izmantots galvenajiem noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas shēmā, kad līgums, no kura izriet prasījuma tiesības pret parādnieku, ir fiktīvs un noslēgts starp kreditoru un parādnieku ar mērķi veikt galvenajiem noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, t.sk., risks vērtējams kā paaugstināts, ja kreditors un/vai parādnieks ir ārvalstnieks (https://www.ptac.gov.lv/lv/media/1547/download?attachment).

Tādējādi tiesa saskata nolūku un mērķi, kāpēc parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzējiem piemēro Legalizācijas novēršanas likuma regulējumu.

Tiesa arī nepiekrīt pieteicējai, ka tiesību normu interpretācijā būtu jāizmanto Parādu ārpustiesas atgūšanas likuma regulējums, ka parādniekam jābūt fiziskai personai. Šāda interpretācija ir pārlieku šaura un nesaskan ar Legalizācijas novēršanas likuma regulējuma mērķi. Noteikumu Nr. 705 anotācijā norādīts: "Noteikumi nošķir klientus, kas ir fiziskas personas un kas ir juridiskas personas, uzliekot par pienākumu veltīt vairāk resursus juridisku personu izpētei, kas ir augstāka riska klienti". Tādējādi tā pienākumi un tiesības likuma subjektu – personu, kuras nodarbojas ar parāda atgūšanas pakalpojumu sniegšanu un kurām Centrs izsniedz speciālo atļauju (licenci) parāda atgūšanas pakalpojumu sniegšanai, – uzraudzībā ir attiecināmi gan uz tādiem darījumiem, kuru ietvaros parādu atgūšanas pakalpojuma sniedzējs atgūst parādus no fiziskām personām, gan uz tādiem darījumiem, kuru ietvaros parādu atgūšanas pakalpojuma sniedzējs atgūst parādus no juridiskām personām un/vai juridiskiem veidojumiem. Parādu ārpustiesas atgūšanas pakalpojumu sniedzēju, kuri saņēmuši speciālo atļauju (licenci) parādu ārpustiesas atgūšanas darbību veikšanai, klienti vairumā gadījumos ir juridiskas personas, kuras gan uz pilnvarojuma (inkaso), gan cesijas līguma pamata iegūst prasījuma tiesības atgūt parādus no klientu klientiem. Arī pieteicēja savā dokumentācijā jau 2021.gadā ir paredzējusi izvērtēt klientus – juridiskas personas (piemēram, Kārtības, kādā tiek novērtēts ar klientu saistītas noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas risks, 1.4. un 6.3.2.apakšpunkts). Līdz ar to pieteicējas arguments ir pretrunīgs.

[6] Turpmāk tiesa aplūkos pieteicējas izvirzītos argumentus par tās uzņēmējdarbības specifiku, kā dēļ, pieteicējas ieskatā, nevar izpildīt Legalizācijas novēršanas likuma prasības.

[7] Legalizācijas novēršanas likuma 1.panta 3.punktā ir noteikts, ka darījuma attiecības ir likuma subjekta un klienta attiecības, kuras rodas, likuma subjektam veicot saimniecisko vai profesionālo darbību, un kurām to nodibināšanas brīdī ir ilgstošs mērķis. Norma ir ietverta kopš likuma pieņemšanas 2008.gada 17.jūlijā.

Savukārt minētā panta 3.[1] punktā ir noteikts, ka gadījuma rakstura darījums ir darījums starp likuma subjektu un klientu, nenodibinot darījuma attiecības šā likuma izpratnē. Norma iekļauta likumā ar 2017.gada 26.oktobra grozījumiem, kas stājas spēkā 2017.gada 9.novembrī. No anotācijas redzams, ka Legalizācijas novēršanas likuma 1.panta 3.[1] punkts paredz ieviest terminu "gadījuma rakstura darījums", tādējādi tiek precizēta darījuma specifika, kad viena noteikta darījuma ietvaros, ar kuru darījuma attiecības starp klientu (var būt kā fiziska persona, tā arī juridisks veidojums) un ar likuma subjektu, tiek noslēgts atsevišķs darījums, kurš atšķiras ar to, ka šī darījuma ietvaros netiek nodibinātas darījuma attiecības šā likuma izpratnē.

Pieteicēja iebilst, ka tai gandrīz nav tādi klienti, ar kuriem būtu nodibinātas darījuma attiecības. Visi noslēgtie cesijas līgumi ir uzskatāmi par gadījuma rakstura darījumiem. Pieteicēja norāda, ka, noslēgto cesijas līgumu ietvaros, naudas līdzekļu (pirkuma cenas) maksātājs ir pieteicēja, nevis tās klients. Attiecīgi šādu darījumu ietvaros, pieteicēja nevar saņemt ne legāli, ne noziedzīgi iegūtus līdzekļus. Turklāt pieteicējai gandrīz nav tādu klientu, ar kuriem būtu noslēgts Cesijas līgums (gadījuma rakstura darījums) par kopējo summu, kas pārsniedz 15 000 *euro*.

Atbilstoši Legalizācijas novēršanas likuma 1.panta 3.punktam darījuma attiecību ilgstošais mērķis Legalizācijas novēršanas likuma izpratnē nozīmē apstākļu kopumu, kad tiek nodibinātas tiesiskās attiecības, kurās saistību izpilde tiek terminēta, nevis tūlītēja, bez tam tā var būt saistīta ar dažādu nosacījumu izpildi termiņos, atlīdzību par naudas līdzekļu izmantošanu, saistību pastiprinošiem līdzekļiem. Piemēram, izsniedzot aizdevumu patērētājam, tiek nodibinātas darījuma attiecības, kuru ietvaros tiek izsniegts kredīts un veikta kredīta segšana, veicot ikmēneša regulāros maksājumus vai citādi terminētus maksājumus. Kreditēšanas darījuma ietvaros pastāv saistību nepilnīgas izpildes vai neizpildes riski, kas nav raksturīgi gadījuma rakstura darījumiem, kuri saistīti ar vienreizējiem vai vairākiem saistītiem līdzekļu pārvedumiem. Turklāt, darījuma attiecību ilgums var būt nenoteikts, gadījumos, kad kredīta atmaksa vai citu maksājuma saistību samaksa netiek veikta līgumā paredzētajā termiņā un darījuma attiecības var tikt izbeigtas tikai pēc saistību izpildes vai kā citādi izbeidzot līgumu.

Savukārt no Legalizācijas novēršanas likuma 1.panta 3.[1] punkta izriet, ka gadījuma rakstura darījums ir tāds darījums, kas tiek noslēgts kā atsevišķs darījums jau esoša darījuma ietvaros un šis darījums nesatur Legalizācijas novēršanas likumā noteiktās darījuma attiecību pazīmes.

Tādējādi parāda atgūšanas pakalpojumu sniedzēju slēgtie darījumi parādu atgūšanas darbību veikšanai neatbilst Legalizācijas novēršanas likuma jēdzienam "gadījuma rakstura darījums". Parāda atgūšanas pakalpojumu sniedzēju sniegtais pakalpojums pēc būtības ir uzskatāms par ilgstošu, jo parāda atgūšanā parādnieka saistību izpilde parasti nav tūlītēja, konkrētam pakalpojumam, t.i. parāda atgūšanai, ir ilgstošs mērķis. Tāpat arī, darījuma attiecību rezultātā iegūtās prasījuma tiesības var tikt izbeigtas tikai pēc saistību izpildes vai kā citādi izbeidzot līgumu vai saistību.

[8] No Lēmuma izriet, ka pieteicēja noslēdza cesijas līgumu ar pilnsabiedrību "NIGRO", iegūstot prasījuma tiesības pret debitoru 444 948,77 *euro* apmērā. Savukārt Klientu sarakstā pieteicēja sniedza Centram informāciju, ka darījuma kopējā summa nav lielāka par 15 000 *euro*. Ņemot vērā iepriekšējā punktā izteikto argumentāciju, tiesa piekrīt Centra secinātam, ka pieteicēja savā darbībā nav ņēmusi vērā riskus, kas izriet no klienta plānoto darījumu apjoma, kā arī uzsākot darījuma attiecības, nav ieguvusi un dokumentējusi informāciju par plānoto darījumu apjomu.

[9] Pieteicēja norāda, ka maksātnespējīgiem klientiem neveic izpēti, jo maksātnespējas procesa administratori ir Legalizācijas novēršanas likuma subjekti un tiem jau bija jāveic darījuma izpēte.

Atbilstoši Legalizācijas novēršanas likuma 11.panta pirmās daļas 1.punktam, pirms darījuma attiecību uzsākšanas likuma subjektam ir pienākums veikt klienta izpēti. Noteikumi Nr. 705 nosaka personām, kuras nodarbojas ar parāda atgūšanas pakalpojumu sniegšanu un kurām Centrs izsniedz speciālo atļauju (licenci) parāda atgūšanas pakalpojumu sniegšanai, saistošas prasības Legalizācijas novēršanas likumā noteikto pienākumu izpildei, tostarp, attiecībā uz klientu izpēti. Legalizācijas novēršanas likums, kā arī noteikumi Nr. 705 neparedz likuma subjektam – parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzējam – tiesības atzīt un pieņemt tādus klienta izpētes rezultātus, ko veikuši citi likuma subjekti, tostarp, maksātnespējas procesā ieceltie maksātnespējas procesa administratori juridiskajai un/vai fiziskajai personai maksātnespējas procesa ietvaros. Tātad pirms darījuma attiecību uzsākšanas ir pienākums pieteicējai pašai veikt klienta (maksātnespējīgās personas) izpēti, ievērojot Legalizācijas novēršanas likuma III nodaļā reglamentētās klienta izpētes prasības.

[10] Pieteicēja norāda, ka cesijā iegādājās no maksātnespējīgās SIA "/Nosaukums/" prasījuma tiesības pret tās bijušo valdes locekli /pers. F/. Centrs nav vērtējis apstākli, ka SIA "/Nosaukums/" bija pasludināts maksātnespējas process, kas nozīmē, ka tā neveica nekāda veida saimniecisko darbību (šobrīd jau ir likvidēta). Turklāt iegādātās (cedētās) prasījuma tiesības nav pret SIA "/Nosaukums/" klientiem un neizriet no SIA "/Nosaukums/" saimnieciskās darbības.

Jānorāda, ka SIA "/Nosaukums/" darbība ietvēra tirdzniecību ar dārgmetāliem un dārgakmeņiem. Tas veido noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas risku paaugstinošus apstākļus. Pieteicēja iekšējās procedūrās ir noteikusi augstu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas riska līmeni klienta saimnieciskajai vai personiskajai darbībai tirdzniecībā ar dārgmetāliem un dārgakmeņiem.

Tiesa norāda, ka veicot izpēti ir jāvērtē pats klients. Nav nozīmes apstāklim, ka klienta maksātnespējas procesā pārvaldīšanas tiesības un tiesības rīkoties ar klienta mantu pārņem maksātnespējas administrators, jo pēc būtības prasījuma tiesības pret klienta bijušo valdes locekli pastāv šim uzņēmumam – klientam. Savukārt maksātnespējas administrators, kurš darbojas klienta vārdā pēc būtības ir starpnieks, kurš izsoles ceļā pārdevis pieteicējai prasījuma tiesības un konkrētajā situācijā atbilst starpnieka statusam, kura vietā varētu būt arī jebkurš cits tiesību subjekts, kurš ieguvis prasījuma tiesības.

[11] Lēmumā norādīts, ka veicot klientu SIA "BAUSCHMIDT" un SIA "/Nosaukums/" izpēti, nav noskaidrots, pirmkārt, tā patiesā labuma guvējs; otrkārt, klienta dalībnieku struktūra un veids, kādā izpaužas patiesā labuma guvēja kontrole pār šo juridisko personu; treškārt, vai klients vai tā patiesā labuma guvējs ir politiski nozīmīga persona vai politiski nozīmīgas personas ģimenes loceklis, vai ar politiski nozīmīgu personu cieši saistīta persona.

Var piekrist pieteicējai, ka maksātnespējīgiem uzņēmumiem ir apgrūtinoši noteikt patiesā labuma guvējus, tomēr saskaņā ar Legalizācijas novēršanas likuma regulējumu likuma subjekts veic klientu izvērtējumu un ir par to atbildīgs. Proti, 20.panta pirmās daļas 2.punkta izriet, ka likuma subjekts pēc darījuma attiecību uzsākšanas vai veicot gadījuma rakstura darījumus, balstoties uz noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas riska novērtējumu, pastāvīgi veic klienta darbību un darījumu uzraudzību, lai pārliecinātos, vai darījumi nav uzskatāmi par aizdomīgiem. Savukārt Legalizācijas novēršanas likuma 9.pants noteic, ka likuma subjekts nodrošina, lai likuma subjekta darbinieki atbilstoši to amata pienākumiem pārzina ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un terorisma un proliferācijas finansēšanu saistītos riskus atbilstoši likuma subjekta darbības veidam un tās apmēram, noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanu regulējošos normatīvos aktus un personas datu aizsardzības prasības noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas jomā, kā arī regulāri apmāca darbiniekus, lai pilnveidotu viņu prasmi konstatēt aizdomīgus darījumus un to pazīmes un izpildīt iekšējās kontroles sistēmā paredzētās darbības.

Legalizācijas novēršanas likuma 7.panta pirmās daļas 2.punkts noteic, ka, izveidojot iekšējās kontroles sistēmu, likuma subjekts paredz vismaz kārtību, kādā tiek novērtēts, dokumentēts un pārskatīts ar klientu, tā rezidences (reģistrācijas) valsti, klienta saimniecisko vai personisko darbību, izmantotajiem pakalpojumiem un produktiem un to piegādes kanāliem, kā arī ar veiktajiem darījumiem saistītais noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas risks.

Līdz ar to viens no likuma uzdevumiem likuma subjektam ir pastāvīgi veikt klienta darbību un darījumu uzraudzību, lai pārliecinātos, vai darījumi nav uzskatāmi par aizdomīgiem. Tādējādi vispusīgi pārbaudot klientus pieteicēja iespēju robežās var nonākt pie secinājuma par klientiem SIA "BAUSCHMIDT" un SIA "/Nosaukums/".

[12] Apkopojot minēto, tiesa nonāk pie secinājuma, ka Centrs ir pareizi piemērojusi tiesību normas, Lēmums ir pamatots un tiesisks. Līdz ar to pieteikums noraidāms.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.-251.pantu un 289.291.pantu, tiesa

nosprieda

noraidīt SIA "Baltic Business Advice" pieteikumu par Patērētāju tiesību aizsardzības centra 2023.gada 16.maija lēmuma Nr. 2NIL atcelšanu.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese S. Audzere